

A FORDÍTÓ ELŐSZAVA

Kálvin 1558-ban magyarázta Ámósz próféta könyvét a genfi akadémián tartott előadásában. Ámósz a legharagosabb próféták közé tartozott. Egyszerű vidéki pásztor-ember volt, akit sértett a városi fényűzés, a léha erkölcsiség és a felszínes vallásosság. Különösen is elítélte azokat a gazdag előkelőket, akik isteni törvényt és emberi jóérzést félredobva kiuzsorázták a szegény népréteget, közben pedig a kiválasztott nép öntudatával, hamis biztonságérzettel élték világukat. Ámósz próféta kegyetlen szigorúsággal állította eléjük a valóságot: Isten keze ott van fölöttük, de nem oltalomként, ahogyan képzelik, hanem ítélő szigorúsággal. Kálvin különösen együtt tudott érezni a prófétával, és miközben elemezte a haragvó próféciákat, minduntalan rádöbbsent és ráébresztett arra, hogy „manapság” is hasonlóak az emberek, a körülmények. Tárgyilagos magyarázata így lesz aktuális, mert amikor megidézi a hajdanvolt történetet, szembesíti vele az olvasókat „manapság” is, akár négy és fél évszázaddal később is.

Kálvin a maga korának nyelvészeti és exegetikai szintjén végezte magyarázatát. Beletartozik ebbe a - nem egyszer problematikus - héber szöveg elemzése éppúgy, mint a történeti háttér vázolása. Ami változott Kálvin óta, az helyel-közzel a középkori természeti világkép, illetve a 16. századi európai történeti helyzet akkori aktualitása. Ami nem változott, az a próféta hirdetés esszenciája: a kiválasztottság felelőssége, azután Isten ítéletének figyelmeztetése, amely azonban elsősorban megtérésre hív, és így mégis a kegyelem eszköze. A történeti Izrael egyúttal példa is, a mindenkori egyháznak a képe, ezért rólunk és hozzánk is szólnak a próféciák. - A teológus Kálvin jut igazán szóhoz e magyarázat során, de úgy, hogy magyarázata nem a hittannak, hanem a hitnek a szava. A mai kommentárok szakszerűbbek, Kálvin magyarázatai azonban elgondolkoztatóbbak, Isten elé idézők, és ebben áll időállóságuk.

Kálvin latin nyelven tartotta előadásait, azoknak szövegét hallgatói jegyezték le, és e jegyzetek alapján került kiadásra a teljes anyag. Az előszóban előadott magyarázatok kissé bőbeszédűek, gyakoriak a gondolatismétlések. Az utóbbiakat fordításunk lerövidítette, ezért az némileg szerkesztett fordítás, mindazáltal a mondatról mondatra, szóról szóra haladó magyarázat minden gondolata hűen megmaradt.

A bibliai szöveg idézése az új magyar bibliafordítás (1990) szerint történik, ahol ez Kálvin saját fordításától eltér, azt a lap alján levő jegyzetek feltüntetik. A magyarázat szövegében előforduló héber szavak egyszerű fonetikus olvasás szerint vannak átírva. Fordításunk Kálvin előadásainak eredeti szövege alapján készült: Joannes Calvini Opera quae supersunt omnia, Brunsvigae 1890. Opera exegetica et homiletica Vol. XXI. Sp. 1-176. Ellenőrzésül és segítségül szolgált a holland fordítás, ez W. de Graaf munkája a Kis próféták könyvei magyarázatának 2. kötetében (De Groot-Goudriaan 1981).

Szerkesztette és fordította:

Dr Tóth Kálmán